

Köy Okullarımız ve Yenileştirilmesi Problemi

Caivit Oral BİNBAŞIOĞLU
Haymana, I. Bölge Gezici Başöğretmeni

I

Köy okullarımızın eğitim politikamızdaki yeri son zamanlara kadar çok ihmal edilmiştir. Buna, belki de milletimizin tarihi kaderi sebep olmuştur. Tanzimatla, diğer alanlarda olduğu gibi, yeniden canlanmaya başlıyor. Kültür hayatımız, iç ve dışla olan türlü savaşlar sonucunda gelişmemiş, hürriyet isteğimiz bütün bu uğurdaki çabalamamıza üstün gelmiştir. 1923 de Cumhuriyetin ilânından sonra kültür hayatımızın bu problemi yeniden ele alınmış, o günden bu güne bâzan sönük safhalar geçirmiş fakat hiçbir zaman durmamıştır. Köy halkımızın düşünce ve inanış bakımından olduğu kadar ekonomik bakımından da kaydettiği ilerlemede bu devirlerin az çok hissesi vardır. Köylü vatandaşlarımızın karasabandan traktöre geçmesini sağlayan sebepler arasında köy kültürümüzün yükseilmesi için verdiğimiz emeklerin de bir şeref payını bulabiliriz. [1]

Cumhuriyetin kurulmasından sonra da köy ilk öğretimine önem verdiğimiz bazı yıllarda bu iş gerektiği kadar titizlik ve şuurla ele alınmamıştır. Bu; belki de, bundan sonra başlayacak kültür hayatımız için bir gelişme basamağıdır. Bu yıllarda köy eğitimi politikamızın mihveri köylüyü okur - yazar hale getirmek ve bunun için de köye öğretmen yetiştirmek idi. Bunda da o günkü şartlara ve gösterdiğimiz gayretlere göre kısmen muvaffak olduk. Fakat çok geçmeden köylümüzün okur - yazar hale getirilmesinin büyük bir kazanç sağlamayacağı gerçeği anlaşılmalı ve köy okulunun köyün hayatında elle tutulur; gözle görülür bir değişiklik yapması gerektiği kanaatine varılarak köy pedagojisi anlayışımızda büyük bir değişiklik olmuştur. Bu zamanda ve bu zamanı hazırlayan günlerde bir

tarafından kültür kalkınmasını bizden önce yapmış memleketlerin (meselâ Meksika'nın [2] çalışma şekli ve metotları incelenirken diğer yandan da memleketimizin aydınlarını çeşitli yazı ve eserleriyle köy eğitimi konuları üzerine eğildiklerini görüyoruz. Bu çalışmalarda eğitimcilerimizi en çok düşündüren köy okullarımızda görev alacak öğretmenin vasıfları, yetiştirilme metotları olmuştur. Malî kudretimizin verdiği imkân nispetinde köy şartlarına kolaylıkla uyabilecek ve aynı zamanda köyün çehresi üzerinde bir değişiklik yaratabilecek bir öğretmen tipinin yetiştirilmesi gerekiyordu. Bu maksatla ilkin eğitim kursları, sonra köy enstitüleri açıldı. Diğer taraftan da üç sınıflı olarak çalışan bütün öğretmenli köy okullarımız beş sınıfa çıkarıldı. Fakat bunlar yeter görülüyordu. Köy pedagojisi anlayışımızda meydana gelen değişiklik, köy okulunun öğretmeni ile beraber binası, öğretim konuları, ve hattâ öğretim metotlarının yeni anlayışa göre değiştirilmesini gerektiriyordu. Denilebilir ki son onbeş yıllık köy eğitimi hayatımız bu anlayışın ifrat ve tefrit taraflarıyla mücadelenin eseridir. Bugünkü köy okullarımızda bu mücadelenin bıraktığı derin yaraları görmek mümkündür. Dün öğretmenin seçimi için vasıta, öğrencilerin bir öğrenim yeri olarak düşünülen köy okullarına mahsus araziler ve bunlarla ilgili sanat ve tarım aletleri bugün köy okullarımızın gelişiminde bir tarih olmuştur. Köy okullarının bir parçası ve öğrencilerin eğitim, öğretim alanlarından biri olarak düşünülmüş ve yaptırılmış olan işlikler, satın alınan işlik alet ve malzemeleri her öğretmenin şahsî düşünüş ve anlayışına bırakılmıştır. Yeni yaptırılan okul binalarında işliğe lüzum görülmemiş olması bunun delilidir.

[2] Meksikada ve diğer memleketlerde yapılan kültür kalkınması hakkında 1934-35 yıllarında bilhassa «Ülkü» dergisinin I. cildinde Nusret Kemal beyin sonradan bizim köy okullarında uygulamaya başladığımız şekildeki çalışmalar üzerine tercüme ve etütleri vardır.

Bir müddet köy okullarında çevre özelliklerine az çok bir yer veren «Köy İlkokulu Programı Projesi» uygulanmış iken 1948 baskılı yeni «İlkokul Programı» ile köy ve şehir okulu arasında bir fark gözetilmedi. Sadece ve yalnız birinci devre için köy okulu programına şehir okulu programında yazılı olanlardan köy hayatı dışında kalanların işlenmesine lüzum görülüyerek işlenecek birkaç konunun adı kaydedilerek yetinildi. Şimdi de Amerikadan memleketimize davet edilmiş olan Profesör Kate V. Woffort köylerimizin ihtiyacına cevap verecek bir köy okulu programının lüzumundan bahsediyor. [3] Bizce de köy okullarının önemli problemlerinden biri budur. Fakat en önemlisi okulun, hususiyetle köy okulunun fonksiyonu köylü vatandaşlarımız olduğu kadar bir kısım aydınlarımızca da gereği gibi kavranmamış, anlaşılmamış olmasıdır. Köylü vatandaşlarımızın hemen çoğu okulu okuma yazma belletilen -bir kısmı da- bunlara ilâveten biraz bilgi verilen bir yer olduğu kanatindedir. Bunlar haklıdırlar. Çünkü şimdiye kadar okulu öyle görmüşlerdir, öyle biliyorlar. Yeni okul anlayışı hakkında başka bir fikre sahip değillerdir. Bu sebeptendir ki birçok köylülerimiz çocuğu kendi mektubunu kendi okuyup yazabilmeyi öğreninceye kadar okula seve seve göndermektedir. Fakat çocuğu okur yazar hale geldikten sonra, artık okula ne kadar gitse başka bir şey öğrenmeyeceği kanaatiyle, okula göndermek lüzumunu duymamaktadır. Köylülerimiz çocuklarının okulda hayatları boyunca işlerine yarayacak şeyler öğrendiklerini anladıkları zaman çocuğunu okula göndermekten çekinmeyecektir. Okulda ciddi bir şekilde ağaççılık veya herhangi bir sanatı öğrenen hangi

[3] Köylü için bir problem olan meselelerden hareket edecek ve köy ihtiyaçlarını ele alacak bir köy okulu programının lüzumu ve bilhassa hayat bilgisi konularının bütün ilkokula şâmil olması hakkındaki fikirler daha önce tarafımızdan da ileri sürülmüş ve «İlk Öğretim Gazetesi» nın 15 Şubat 1951 tarihli 313-314. sayısında yayımlanmıştır.

[1] Öğretmen arkadaşlarımızdan Ali Öztürk, 1944 yılında Hasanoglan Köy Enstitüsünden mezun olurken enstitünün kendisine verdiği pullukla köyü olan Kızılcama hamam ilcesinin Akdoğan köyünde (köyde ilk defa olarak) toprak sürmüş Ankara'ya 75 km. uzaklıkta olan bu köy halkı ilkin buna hayretle bakmışlar. Fakat pullukla sürülen yerden bol ve daha iyi mahsül elde edildiğini görünce ertesi yıl köye 30 tane pulluk birden alınmış. (Öğretmenin kendi ifadesi)

çocuğun velisi çocuğunu okula göndermekten alıkoyabilir? Hemen her gün şikâyetini ettiğimiz öğrenci devamsızlığı probleminin sebeplerinden çoğunu köy okulunun kuruluşunda, öğretiminde ve programında aramalıyız. [4] Bunlar halledildikten sonra şüphesiz yine devamsızlık görülecektir. Fakat bunun sebebi köylü vatandaşlarımıza köy okulu görevinin iyice açıklanmamış olması olacaktır. [5] Köy eğitiminin amaçları veya köy okulunun görevleri şüpheye düşmeyecek kadar bir açıklıkla tesbit edilmeli ve bundan sonra bir taraftan tespit edilen gayeye götürecek okullar kurulurken diğer taraftan da köy okulunun görevleri, programları ve hattâ öğretim metotları radyo, gazete v. s. gibi çeşitli vasıtalarla halka açıklanmalıdır. Şimdiye kadar köy okulları üzerinde sık sık yapılan değişiklikler köy öğretmenini şaşırtmış ve köy okulu çalışmalarımızdan umduğumuz sonuçlar münferit olaylardan öte geçmemiştir.

Buraya kadar köy eğitimi alanımızdaki çalışmalardan, bunun köy okulu üzerindeki tesirlerinden bahsettik. Fakat hâlâ köy halkımızın mühim bir kısmı okuma yazmadan bile mahrumdur; mesleklerinde yeteri kadar şuurlu bilgileri yoktur; memleket ekonomisinin yükselmesindeki hissesi arzu ettiğimiz ölçüde değildir; temiz ve maksada elverişli evlerde oturmuyor; tarlasından ve hayvanlarından lâyıkı veçhiyle istifade edemiyor; doğan çocukları her an hastalıklarla karşı karşıyadır, çok defa bilgisizliklerinin, dolayısıyla tedbirsizliklerinin kurbanı olur. Şüphesiz köy halkımızın birer problem olan bu durumları yalnız bir Millî Eğitimin takibedeceği politika ile çözülemez. Fakat görevi nesilleri yetiştirmek ve geliştirmek olan okul, hususiyile köy okulu, köylülerimizin problemlerine karşı bigâne kalmamalıdır. Köy okullarımızın çalışmalarına bu durumların tesir etmesi gerekir. Bununla beraber bütün devlet teşkilâtı bu gaye için

[4] Bir köy okulunda stajyerlik yönetmeliği istediği için, kesilmiş yaş ağaç dallarını toprağa sokarak özde ağaç diken öğretmeni köylü görürse elbette çocuğunu o öğretmenin bulunduğu okula göndermez. Ben bunu gözlerimle gördüm.

[5] Biz çocuklara uygulama bahçesinde kirizma yaptırdığımız zaman bazı velilerin birleşip anlaşarak bizi şikâyet etmek için hazırladıklarını gördük. Fakat yeni köy okuluna ve yeni köy okulunun görevini onlara anlatacağı bir şekilde açıkladıktan sonra bize hak verdiler ve düşüncelerinden vazgeçtiler.

köy okulunda birleşerek beraberce hazırlıyacağı bir programla çalışmalıdır. Bu, bugünkü teşkilâtla bile, biraz fedakârlık ederek gerçekleştirilebilir. Meselâ, köylerde çalışmakta olan sağlık memurları, tarım öğretmenleri, gezici demircilik ve marangozluk kursu öğretmenleri, gezici biçki dikiş yurdu öğretmenlerinden teşkil edilecek bir grup, bir bölgede toplanmalı ve köy okulları da dahil bir elden idare edilmelidir. Bu suretle diğer devlet teşkilâtının elâmanları da köy okulunun bünyesi içine alınmış olur. Bu takdirde bu elemanlar yapılacak program ve plânlar gereğince ellerine verilecek seri bir vasıta ile bölgenin köy okullarında sıra ile teker teker veya birkaçı bir arada çalışabilirler. Bir kısım köy okullarının işlikleri sanat öğretmenleri için, uygulama bahçeleri tarım öğretmenleri için hazır bir durumda demektir. İş bu veya buna benzer şekilde ele alınca, çalışmaların yalnız okul içine inhisar etmemesi, köy halkının da bu çalışmalara katılmaları için kanuna bâzı hükümlerin de konması gerekir. Sözün kısıası köy okullarımız yenileştirilmelidir.

Köy okulları ve çevresinin, öğrencilerin eğitim ve öğretimlerine hizmet edecek, köylülerimizin köy okulu çalışmalarında bir hisse kapmalarına yardım edecek bir şekli alması, öğretim konularının köy halkı için hayatî öneme olan olaylardan seçilmesi ve bu konuları öğretim metotlarının da köy hayatının yükseltilmesini hedef tutulacak bir anlayışla ele alınması, bu işi başaracak öğretmenin ve bu çalışmaları samimiyetle benimsiyecek ve takip edecek müfettişlerin yetiştirilmesi yapılacak köy eğitimi reformunun esaslarını teşkil etmelidir. Böylece faaliyetini çevresinin problemleriyle dokuyan köy okulu, hem öğrencilerin hem de halkın hayatî ihtiyaçlarından ve dertlerinden hareket etmiş olur. Böyle bir köy okulu, öğrencileri hayata hazırlayan bir yuvadan ziyade, hayatın kendisi olmak iddiasını taşıyacaktır.

Şunu da kaydetmeliyiz ki bu ve buna benzer bir anlayışla yapılacak köy okulu reformu, köy okulunun artık bütün problemlerinin çözüldüğü mânasına gelmez. Köy okullarımızın bir kısmı idarî, bir kısmı meslekî olmak üzere daha bâzı problemleri vardır. İdarî olan problemler kanun ve yönetmeliklerle çözülmekçe, köy okullarına verilecek şekil ve program ne kadar isabetli olursa olsun, okul yine de görevini istediğimiz

ölçüde yapamayacaktır. Köy okulu mevzuatı, ile öğretmenin serbestçe ve yalnız öğretim eğitim işi ile çalışmasına imkân verilmelidir. Öğretmenin öğrenci devamı ve okulun onarımı ile çeşitli ders ve iş aracı sağlanması hususunda çektiği ıstırap ve kaybettığı zamanı azımsamamalıyız. Bu zamanlara öğretmenin çalışma zamanından bile bile çaldığımız bir zaman gözü ile bakmalıyız. Öğretmen vardır, bulunduğu yerin verdiği imkân ve şahsî gayreti ile, değil, okula bir ders aracı sağlamak, bir köye yeni bir okul bile yaptırabilir. Fakat yine bir öğretmen vardır, mevcut kanunî yolları takibederek, okula bir süpürgeyi dahi zor aldırır. Burada ne birinci öğretmenin başarısı ne de ikinci öğretmenin başarısızlığı üzerinde durmamalıyız. Bu, başka bir mesele. Bu gibi işlerin düzeninde gitmesi falan öğretmenin şahsî gayretinden beklenmemelidir. Bu işlerle ilgili kanunların pratik esasları ihtiva etmiş olması lâzımdır. [6] Esasen köy öğretmenin meslekî problemleri kendisine yetmektedir. Köy okullarımız yenileştirildikten sonra da bu problemler azalmıyacak bilâkis artacaktır. Bunlar, köy okulu çevresinin işlenmesi, öğretim programı konularının tesbiti, bu konuların sınıflara göre ayarlanması, muhtelif çalışma plânlarının yapılması, birleştirilmiş sınıfların yeni metotlara göre idaresi muhtelif öğrenci teşekküllerinin kurulması ve çalıştırılması, okulun köy halkını yetiştirme hususunda alacağı çeşitli tedbirler v. s. olacaktır. Fakat bu problemleri biz biraz önce bahsini ettiğimiz idarî problemler kadar güç görmüyoruz. Çünkü bunlar öğretmenlerin pedagojik kültür ve anlayışına göre az çok bir değişikliğe uğramakla beraber, çalışan öğretmen er veya geç bir başarı elde edebilir. Eksikliği kendisi tarafından görüldüğü veya bir başkası tarafından duyurulduğu zaman bu hususta yazılmış başarılı uygulama eserlerini okuyarak eksikliğini giderebilir. Köy okulu, problemleri çözümlenerek yenileştirildikten sonra, okula yepyeni bir hava girecek ve öğretmen bu havayı teneffüs etmeğe doyamıyacaktır.

Bundan sonra bu safhalarda çeşitli köy okullarında yaptığımız «köy okulunu yenileştirme» denemelerini sunacağız.

[6] Köy okulunun idarî problemlerinin bâzıları hakkındaki düşüncelerimiz «İlk Öğretim Gazetesi» nin 295-296, 317-318, 319-320 no. sayılarında yayınlanmıştır.